

Historický exkurz do služebních přísah a slibů ve vybraných zemích

Anotace: Článek ve všeobecné rovině charakterizuje texty služebních přísah a slibů v České a Slovenské republice v současnosti. Následně článek formou historického exkurzu charakterizuje vývoj služebních přísah a slibů v Čechách a na Slovensku během jednotlivých vývojových etap společnosti. Součástí článku je rovněž vymezení služebních přísah a slibů ve vybraných státech sousedících s našimi zeměmi jako např. Polsko či Rakousko.

Klíčová slova: služební slib, služební přísaha, historický exkurz do textů služebních slibů a přísah v Čechách a na Slovensku.

První významnou událostí v profesním životě každého příslušníka Policejního zboru v Slovenské republice a stejně tak i příslušníka Policie České republiky je složení služební přísahy (v České republice slibu).

Tohoto slavnostního aktu se kromě budoucích policistů a představitelů vrcholného managementu Policie České republiky i Policejního sboru Slovenské republiky zúčastňují zpravidla i pozvaní hosté z ministerstva vnitra či územní samosprávy. Slavnostní atmosféru, spojenou se silným emocionálním prožitkem, umocňuje mnohdy reprezentativnost prostor, kde se služební slib koná, doprovod rezortní hudby, přítomnost osob blízkých mladým policistům a podobně.

Institut služebního slibu, tak jak ho známe dnes, je součástí zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o služebním poměru“), resp. ve Slovenské republice zákona č. 73/1993 Z. z., o služebním poměru příslušníků Policejního sboru atd., které upravují právní poměry fyzických osob, které v bezpečnostních sborech vykonávají službu (dále jen „příslušník“), jejich odměňování, řízení ve věcech služebního poměru a organizační věci služby.

Text služebního slibu příslušníka Policie ČR, který v den nástupu k výkonu služby skládá příslušník, zní:

*"Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život."*¹

Text služební přísahy příslušníka Policajného zboru v Slovenskej republike

Sľubujem vernosť Slovenskej republike. Budem čestný, statočný a disciplinovaný. Svoje sily a schopnosti vynaložím na to, aby som chránil práva občanov, ich bezpečnosť a verejný poriadok, a to aj s nasadením vlastného života. Budem sa riadiť ústavou, ústavnými zákonmi, zákonmi a ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi.

*Tak prisahám!*²

V následující části textu uvedeme krátký historický exkurz do legislativy vybraných zemí, přičemž Vám představíme institut služebních přísah a slibů v různých jeho

¹ § 17 zák. č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

² Zákon č. 3/1998 Z. z., zo 17. februára 1998 o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície.

společenských podobách s uvedením jistých anomálií, které naše historie přinesla a zároveň provedeme zevšeobecnění obsahu služebních přísah a slibů do jednotlivých, vzájemně se prolínajících obsahových prvků.

Příslušník, který již je ve služebním poměru a skládal služební přísahu podle předchozích zákonů, neskládá služební slib podle zákona o služebním poměru účinného od 1. 1. 2007. Složení služební přísahy podle dosavadních právních předpisů se považuje za složení služební slibu podle tohoto zákona.³ Tuto dikci v obdobném znění⁴ obsahoval i zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní republiky č. 334/1991 Sb., o služebním poměru policistů zařazených ve Federálním policejním sboru a Sboru hradní policie, který respektoval složení přísahy podle zákona Federálního shromáždění Československé socialistické republiky č. 74/1990 Sb., kterým se stanovovalo nové znění vojenské přísahy a služební přísahy příslušníků Sboru národní bezpečnosti a Sborů nápravné výchovy... atd. Mezi služebním slibem a služební přísahou předchozích, již obsoletních, výše uvedených zákonů, nebyl diametrální rozpor (viz texty přísah v historickém exkurzu). Jiná situace ovšem byla v roce 1990, kdy nastaly nové ústavní, legislativní a společenské poměry. Tehdy zákon č. 74/1990 Sb., kterým se stanovovalo nové znění služební přísahy příslušníků Sboru národní bezpečnosti a Sborů nápravné výchovy... atd., příslušníkům Sboru národní bezpečnosti a Sboru nápravné výchovy, kteří složili služební přísahu podle zákona č. 100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti (před účinností zákona č. 74/1990), ponechával dobu jednoho měsíce pro uvážení, zda služební přísahu podle nové právní úpravy složí. Služební orgán byl tehdy povinen předložit služební přísahu podle tohoto zákona do dvou měsíců ode dne, kdy tento zákon nabyl účinnosti, a odmítnul-li příslušník složit služební přísahu nebo uplynula-li marně lhůta, pro uvážení a její složení, potom služební poměr skončil dnem, kdy k těmto skutečnostem došlo. Příslušníkům Sboru národní bezpečnosti a Sboru nápravné výchovy, kteří nesložili, nebo odmítli složit tuto novou přísahu ve stanovené lhůtě, a proto jejich služební poměr skončil, nenáleželo odchodné, platové vyrovnání ani příspěvek za službu.⁵

Exkurz historický

Text přísahy c. k. četníků (důstojníků i mužstva) z roku 1871

Přisáhám slavně Bohu všemohoucímu, jeho Apoštolskému Veličenství nejjasnějšímu knížeti a pánu Františkovi Josefovi Prvnímu, z boží milosti císaři Rakouskému, králi Českému atd. atd., Apoštolskému králi Uherskému, a schváleným zákonům vlasti věrnost a oddanost.

Přisáhám, že chci povinnosti zvláště vyznačené, které na mne jakožto c. k. četníka (důstojníka četnického) v příčině služby pro zachování veřejné bezpečnosti, pořádku a pokoje dle instrukce k tomu se vztahující náležitě, a povinnosti, které na mne jako na vojáka náležitě dle zákonů a předpisů vojenských, svědomitě plniti, přitom vždy jen dobré služby Jeho Veličenství a státu na zřeteli míti, zákonů, jakož i příkazů, které mne dojdou od úřadů k tomu ustanovených, od mých představených a vyšších, ochotně poslušen býti, a tajemství služební věrně zachovávat.

Čehož mi dopomáhej Bůh!⁶

³ § 221 zák. č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ § 128 odst. 6 „Služební přísaha složená podle dosavadního zákona se považuje za služební přísahu složenou podle tohoto zákona.“

⁵ Čl. III. zák. č. 169/1990 Sb., o občanských komisích působících v resortech ministerstev vnitra a o změně a doplnění zák. č. 100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků sboru národní bezpečnosti, ve znění zák. č. 63/1983 Sb. a zák. č. 74/1990 Sb.

⁶ MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva I. Habsburská monarchie (1526 – 1918)*. 1 vyd. Praha:

Text přísahy členů sboru četnictva státu československého z roku 1923

Přisáhám při všem, co jest mi svato a v plné shodě se svým svědomím a přesvědčením, že budu republiky Československé a její vládě věren a oddán, že budu jejich zákonů a nařízení mně nadřízených úřadů a svých představených ochotně poslušen, že budu přísně zachovávat úřední tajemství, a že při svém konání budu mít vždycky jen zájem služby a prospěch republiky Československé na zřeteli.

Přisáhám, že povinnosti četníka (četnického důstojníka), jež jsou nebo budou zákony a nařízeními nebo rozkazy mých představených pro zachování veřejného pořádku, klidu a bezpečnosti stanoveny a povinnosti vojína, jež mně zákony a předpisy vojenskými jsou nebo budou uloženy a jež jsem vojenskou přísahou na sebe vzal, budu svědomitě a nestranně plnit.

Tak přisáhám!⁷

Text služební přísahy pro příslušníky SNB z roku 1945

Přisáhám při všem, co jest mi svato a v plné shodě se svým svědomím a přesvědčením, že budu vždy věren a oddán Československé republice, jejímu presidentu a vládě, že budu jejich zákony a nařízení mně nadřízených činitelů a rozkazů svých velitelů ochotně poslušen, že budu přísně zachovávat úřední tajemství a že při svém jednání budu mít vždycky na zřeteli jen zájem služby, prospěch Československé republiky a jejího lidu.

Přisáhám, že povinnosti strážce národní bezpečnosti, jež jsou nebo budou mi zákony a nařízeními nebo rozkazy mých představených pro zachování veřejného pořádku, klidu a bezpečnosti stanoveny a povinnosti vojína, jež mně zákony a předpisy vojenskými jsou nebo budou uloženy a jež jsem vojenskou přísahou na sebe vzal, budu svědomitě a nestranně plnit.

Tak přisáhám!⁸

Text služební přísahy pro příslušníky SNB z roku 1949

Já, občan lidově demokratické republiky Československé, přisáhám, že budu vždy čestným, statečným, ukázněným a bdělým příslušníkem Sboru národní bezpečnosti, budu přísně zachovávat a střežit služební a státní tajemství a bezpodmínečně plnit uložené mi povinnosti a rozkazy svých velitelů a nadřízených.

Přisáhám, že budu do posledního dechu věren a oddán Československé republice, jejímu lidu, lidově-demokratickému zřízení a jejím zákonům, presidentu republiky a vládě.

Přisáhám, že budu bránit vždy a všude, mužně a neochvějně, nešetře své krve ani života, bezpečnost státu, bezpečnost všech jeho občanů, lidově demokratické zřízení a revoluční vymoženosti pracujícího lidu, vedeného dělnickou třídou k socialismu.

Jestliže poruším slavnostní přísahu, nechť mne postihne tvrdý trest zákona, obecná nenávisť a opovržení pracujícího lidu.

Tak přisáhám!⁹

Text služební přísahy pro příslušníky SNB z roku 1961

Já, občan Československé socialistické republiky, přisáhám věrnost své vlasti, presidentu, vládě a všemu pracujícímu lidu, vedenému Komunistickou stranou Československa.

Slibuji, že budu vždy statečným, čestným a ukázněným příslušníkem bezpečnostního sboru ministerstva vnitra, že budu zachovávat státní a služební tajemství a neustále zdokonalovat své politické a odborné vědomosti. Všechny úkoly uložené zákony, řády a rozkazy budu plnit

Themis, 1997. s. 140. ISBN 80-85821-52-4.

⁷ Výnos ministra vnitra č. 47.446/13-1923 ze dne 13. 7. 1923.

⁸ Věstník Sboru národní bezpečnosti, roč. 1945, č. 1-2.

⁹ Nařízení ministra vnitra č. 171/1949 Sb., jímž se vydávají předpisy o služební přísaze, o zkušební době, o propouštění v této době a o povolení k uzavírání sňatků příslušníků Sboru národní bezpečnosti.

důsledně a iniciativně. Přísně budu střežit socialistickou zákonnost, chránit výsledky socialistického budování, životy a zdraví občanů, veřejný pořádek, majetek lidu a socialistické vymoženosti pracujících.

Přisahám, že budu vždy rozhodně bojovat proti nepřátelům své vlasti, nepřátelům Sovětského svazu i ostatních socialistických zemí.

Slibuji, že jsem připraven vynaložit všechny své schopnosti a nasadit i život v boji za zájmy Československé socialistické republiky, za vítězství míru a komunismu.

Tak přísahám!¹⁰

Text služební přísahy pro příslušníky SNB z roku 1971

Já, příslušník Sboru národní bezpečnosti, slavnostně přísahám věnost své socialistické vlasti – Československé socialistické republice, dělnické třídě a všemu pracujícímu lidu vedenému Komunistickou stranou Československa.

Slibuji, že budu čestným, statečným a ukázněným příslušníkem Sboru národní bezpečnosti, že budu neochvějně chránit socialistické společenské a státní zřízení, zákonná práva občanů a veřejný pořádek.

Budu zdokonalovat svou politickou připravenost na základě marxismu-leninismu, úroveň svého všeobecného i odborného vzdělání a dbát o svou bezúhonnost. Přísně budu střežit státní a služební tajemství.

Budu vždy rozhodně bojovat proti nepřátelům své socialistické vlasti, nepřátelům Svazu sovětských socialistických republik a ostatních spjoneckých socialistických zemí. Budu střežit přátelství a upevňovat spolupráci s lidem Svazu sovětských socialistických republik a ostatních spjoneckých socialistických zemí a bojový svazek s jejich ozbrojenými bezpečnostními sbory.

Vynaložím všechny své síly a schopnosti a jsem připraven nasadit i život v boji za zájmy Československé socialistické republiky a při plnění jejích internacionálních závazků, v boji za vítězství míru a komunismu.

Tak přísahám!¹¹

Text služební přísahy příslušníků SNB z roku 1990

Já, příslušník Sboru národní bezpečnosti, slavnostně prohlašuji, že budu věrný Československé socialistické republice.

Budu čestným, statečným a ukázněným příslušníkem Sboru národní bezpečnosti. Při plnění svých služebních povinností se budu řídit ústavou a zákony a budu chránit ústavní zřízení Československé socialistické republiky, práva občanů a veřejný pořádek. K tomu jsem připraven vynaložit všechny své síly i schopnosti a nasadit i svůj život.

Tak přísahám!¹²

Text služební přísahy policistů Federálního policejního sboru a Sboru hradní policie z roku 1991

Slavnostně prohlašuji, že budu věrný České a Slovenské Federativní republice.

¹⁰ Vyhláška ministra vnitra č. 35/1961 Sb., o služební přísaze příslušníků bezpečnostních sborů ministerstva vnitra.

¹¹ Zákon č. 100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti, ve znění pozdějších předpisů.

¹² Zákon č. 74/1990 Sb., kterým se stanoví nové znění vojenské přísahy a služební přísahy příslušníků Sboru národní bezpečnosti a Sborů nápravné výchovy, upravuje název československé armády, upravuje řádná dovolená vojáků v základní službě a jímž se mění zákon č. 40/1974 Sb., o Sboru národní bezpečnosti.

Budu čestným, statečným a ukázněným policistou. Při plnění všech služebních povinností se budu řídit ústavou a zákony a budu chránit ústavní zřízení České a Slovenské Federativní Republiky, práva občanů a vnitřní pořádek.

K tomu jsem připraven vynaložit všechny své síly i schopnosti a nasadit i svůj život.
Tak přísahám!¹³

Text služební přísahy policistů Policie České republiky z roku 1992

Slibuji, že budu čestným, statečným a ukázněným příslušníkem Policie České republiky. Své síly a schopnosti vynaložím ve prospěch společnosti tak, abych chránil práva občanů, veřejný pořádek a bezpečnost a ústavní zřízení České republiky, a to i s nasazením vlastního života. Při plnění svých služebních povinností se budu vždy řídit ústavou a zákony a v souladu s nimi i rozkazy a pokyny svých nadřízených.

Tak přísahám!¹⁴

Text služební slibu policistů Policie České republiky z roku 2007

Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život.¹⁵

Exkurz do legislativy sousedních zemí

Polská republika

*Ja, obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, świadom podejmowanych obowiązków policjanta, ślubuję: służyć wiernie Narodowi, chronić ustanowiony Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej porządek prawny, strzec bezpieczeństwa Państwa i jego obywateli, nawet z narażeniem życia. Wykonując powierzone mi zadania, ślubuję pilnie przestrzegać prawa, dochować wierności konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej, przestrzegać dyscypliny służbowej oraz wykonywać rozkazy i polecenia przełożonych. Ślubuję strzec tajemnicy państwowej i służbowej, a także honoru, godności i dobrego imienia służby oraz przestrzegać zasad etyki zawodowej.*¹⁶

Já, občan Polské republiky, vědom si povinností policisty, kterých se ujímám, slibuji: věrně sloužit národu, chránit právní řád ustanovený Konstitucí Polské republiky, střežit bezpečnost státu a jeho občanů, a to i s nasazením života. Při výkonu svěřených mi úkolů, slibuji pilně dodržovat zákony, zachovat věrnost konstitučním orgánům Polské republiky, dodržovat služební disciplínu a plnit rozkazy a příkazy nadřízených. Slibuji střežit státní a služební tajemství, a také cti, důstojnosti a dobrého jména služby a dodržovat zásady profesní etiky.

Svobodný stát Bavorsko

Ich schwöre Treue dem Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland und der Verfassung des Frei-staates Bayern, Gehorsam den Gesetzen und gewissenhafte Erfüllung

¹³ Zákon č. 334/1991 Sb., o služebním poměru policistů zařazených ve Federálním policejním sboru a Sboru hradní policie, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ Zákon č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ § 17 zák. č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r.o Policji Art. 27.

*meiner Amtspflichten. Der Eid kann auch mit der Beteuerung geleistet werden: „So wahr mir Gott helfe“.*¹⁷

Přisáhám věrnost Ústavě Spolkové republiky Německo a ústavě Svobodného státu Bavorsko, poslušnost zákonům a svědomitě plnění svých úředních povinností. Přísaha může být také doplněna přáním: „K tomu mi napomáhej bůh“.

Svobodný stát Sasko

*Ich schwöre, dass ich mein Amt nach besten Wissen und Können führen, Verfassung und Recht achten und verteidigen und Gerechtigkeit gegenüber allen üben werde. Der Eid kann auch mit der Beteuerung geleistet werden: „So wahr mir Gott helfe“.*¹⁸

Přisáhám, že můj úřad budu vykonávat dle mého nejlepšího vědomí a možností, budu dbát a hájit ústavu a právo a spravedlnost budu vykonávat vůči všem.“ Přísaha může být také doplněna přáním:“ K tomu mi napomáhej bůh“.

Rakouská republika

*Ich gelobe, dass ich die Gesetze der Republik Österreich befolgen und alle mit meinem Amte verbundenen Pflichten treu und gewissenhaft erfüllen werde.*¹⁹

Slibuji, že budu dodržovat zákony Rakouské republiky a všechny povinnosti, které jsou spojeny s mým úřadem, budu vykonávat věrně a svědomitě.

Teoreticko společenský rámec služebních slibů a přísah

Slib obecně je aktem, kdy jeden subjekt ujišťuje (slovně, písemně či jinak) druhý, že se v budoucnu zachová určitým způsobem, něco vykoná, něčeho se zdrží apod. Přísaha byla ještě v nedávné historii chápána jako zvlášť závažný a slavnostní slib. Tento úzus, vzhledem k slibujícímu subjektu, zřejmě potvrzuje i skutečnost, že v případě člena pomocné stráže veřejné bezpečnosti a pracovníka inspekce veřejného pořádku, na rozdíl od příslušníka SNB (viz vyhláška federálního ministerstva vnitra č. 76/1971 Sb., o Pomocné strážci Veřejné bezpečnosti a nařízení vlády České socialistické republiky č. 1/1972 Sb., o inspekcích veřejného pořádku) se skládal pouze slib a nikoli přísaha. Osobně se domnívám, ačkoli nejsem lingvistik, že význam těchto slov postupně splynul a slovo přísaha, mající poněkud archaický přídech²⁰, je postupně nahrazováno slovem slib (a to i beze ztráty vážnosti). Ve všech zde uvedených příkladech historického exkurzu byl tento akt nazván přísahou až do roku 2007, kdy se stal slibem.²¹ V legislativě sousedních států evropské unie je tento akt nazván slibem v Polsku a Rakousku, přísahou²² ve Slovenské republice a Sasku, svobodný stát Bavorsko nazývá toto ustanovení přísahou a slibem. Dle našeho soudu důvodem tohoto dvoj-jediného pregnantního pojmenování je skutečnost, že v tomto státě je na zvážení každého slibujícího úředníka, zdali použije v závěru tohoto aktu dovětek „a k tomu mi

¹⁷ Bayerisches Beamtenengesetz – bavorský zákon o státní službě.

¹⁸ Sächsisches Beamtenengesetz – saský zákon o státní službě.

¹⁹ Österreichisches Beamtenengesetz – rakouský zákon o státní službě.

²⁰ Etymologicky je slovo přísaha zřejmě odvozeno od liturgického aktu přísahání na kříž. V liturgii patří přísaha mezi tzv. „svátostiny“, což jsou symbolické liturgické úkony, kterými se na způsob svátosti naznačují účinky, zvláště duchovní, jichž se dosahuje na prosby církve. U svátostin se předpokládá posvěcující milost (boží). Přisahající chválí Boží moudrost a prosí o boží pomoc. Více viz <http://www.katolik.cz/otazky/ot.asp?ot=2944>.

²¹ Zákonem č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

²² Linie přísah Slovenské republiky a České republiky je téměř totožná (první rozdělení v roce 1939 do roku 1945) až do roku 1992, kdy došlo k definitivnímu zániku Československa. Slovenská republika i nadále tento akt nazývá přísahou.

dopomáhej bůh“.²³ Použitím dovětku „a k tomu mi dopomáhej bůh“ se slib stává přísahou, kdy tímto dovětkem slibující nejen prosí o Hospodinovu mnohostrannou pomoc, ale zároveň dotvrzuje závaznost svých slov svědectvím vyšší bytosti a současně přijímá trest boží v případě svého pochybení.

Přestože se v obsahu přísah a slibů vždy určitým způsobem odrážely společenské poměry dané doby, lze jejich obsah rozčlenit a zároveň zobecnit do následujících základních, vzájemně se prolínajících, obsahových prvků:

- **Upřímnost přísahy a slibu** – užitím slov např. v plné shodě se svým svědomím a přesvědčením, při všem, co jest mi svato, na své svědomí a čest ujišťuje slibující druhé o upřímnosti a váze svých úmyslů, kdy se zaručuje vlastní osobou a její ctí.
- **Důraz na morálně volní vlastnosti** – nejčastěji jde o slib být čestným, statečným a ukázněným²⁴, ale i např. mužným, rozhodným a neochvějným; jde tedy o kladení důrazu na ty morálně-volní vlastnosti, které jsou a byly neodmyslitelně spjaty s profesí příslušníků „bezpečnostních sborů“.
- **Věrnost a oddanost čemu** – nejčastěji republice, vládě, ale i bohu či císaři; jde o vyjádření vztahu (těsného spojení) mezi podřízeným a nadřízeným subjektem, kdy podřízený subjekt dává jasně najevo svoji ochotu dodržovat závazky vůči subjektu nadřízenému.
- **Obecná povinnost dodržovat** – ústavu, zákony, obecně závazné předpisy, ale i instrukce a rozkazy; jde o obecnou povinnost vyjadřující jak základní princip právního státu, tedy vázanost státu právem (tzv. „princip sebeomezení státní moci“), tak základní požadavek kladený na příslušníka, kdy příslušník vzhledem ke své profesi musí disponovat vyšší úrovní právního vědomí a jednat vždy v souladu s právními normami. Povinnost plnit rozkazy je základní povinností příslušníků bezpečnostních sborů, kde jsou jasné vztahy subordinace a superiority, pravomoci a zodpovědnosti a jasné komunikační toky.
- **Chráněné zájmy a hodnoty** – nejčastěji veřejný pořádek, bezpečnost a práva občanů, ale v sedmdesátých a osmdesátých letech i např. socialistická zákonnost, výsledky socialistického budování, socialistické vymoženosti pracujících, přátelství a spolupráce s lidem SSSR a ostatních socialistických zemí a bojový svazek s jejich ozbrojenými bezpečnostními sbory, vítězství míru a komunismu; jde o základní zájmy a hodnoty konkrétní doby, k jejichž ochraně bezpečnostní sbor sloužil.
- **Explicitně vyzdvižená povinnost** – nejčastěji povinnost zachovávat služební tajemství (mlčenlivost), nestrannost, ale i např. neohrožení dobré pověsti bezpečnostního sboru či zdokonalování své politické připravenosti na základě marxismu-leninismu; jedná se o výslovné vyzdvižení konkrétní povinnosti, na kterou je v daném společenském období kladen důraz.
- **„Suprema ratio“ při ochraně zájmů** – jde o nejvyšší mez nasazení vlastních sil, vyjádřené nejčastěji slovy „i s nasazením života“, ale i poněkud nevhodně zvolenou formulací „nešetřte své krve ani života“ či „nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život“. Jde o povinnost vyplývající ze zákona pouze implicitně, kdy příslušníci patří do okruhu osob, kteří jsou povinni tzv. snášet

²³ Dovětek v identickém znění je eventuální součástí přísahy ve Svobodném státě Sasko, v obdobném znění „Čehož mi dopomáhej Bůh!“ byl použit i v textu přísahy c. k. četníků (důstojníků i mužstva) z roku 187.. Dodnes tyto dovětky používá celá řada evropských států.

²⁴ Zák. č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, umožňuje příslušníkovi za projevení osobní statečnosti nebo za splnění zvlášť významného služebního úkolu anebo za účelem ocenění příkladného plnění služebních povinností udělit kázeňskou odměnu služební medaili, jejichž druhy a vzory a důvody pro jejich udělení upravuje vyhláška Ministerstva vnitra č. 433/2004 Sb., jde např. o medaile za statečnost, za věrnost, za zásluhy o bezpečnost.

nebezpečí.²⁵ Zároveň je možné říci, že dikce služebních přísah a slibů posouvá morálně etické uvědomění si vyššího postavení osobní cti nad hodnotou vlastního života do roviny normativní.

Zajímavým a ojedinělým obsahovým prvkem, uvedeném v textu služební přísahy pro příslušníky SNB z roku 1949, je určité stvrzení společenského odsouzení jejího porušení spojené se vznikem sekundární odpovědnosti, jak právní, tak morální, vyjádřené slovy „Jestliže poruším slavnostní přísahu, nechť mne postihne tvrdý trest zákona, obecná nenávist a opovržení pracujícího lidu.“

Poněkud anomálním, a to z vícera důvodů, je do obsahové studie nezařazený text slibu veřejných zaměstnanců z doby nesvobody „Protektorátu Čechy a Morava“. Slib tehdy skládaly všechny osoby ustanovené a nově nastupující ve veřejné službě nebo veřejné funkci. Text slibu zněl:

Ich gelobe, dem Führer des Grossdeutschen Reiches, Adolf Hitler, als dem Schutzherrn des Protektorates Böhmen und Mähren Gehorsam zu leisten, die Belange des Grossdeutschen Reiches zum Wohle des Protektorates Böhmen und Mähren zu fördern, die Anordnungen des Oberhauptes und der Regierung des Protektorates Böhmen und Mähren zu befolgen, die Gesetze zu beachten und meine Amtspflichten gewissenhaft zu erfüllen.

Slibuji, že budu Vůdce Velkoněmecké říše Adolfa Hitlera jako ochránce Protektorátu Čechy a Morava poslušen, že budu zájmy Velkoněmecké říše k prospěchu Protektorátu Čechy a Morava podporovati, nařízení hlavy Protektorátu Čechy a Morava a jeho vlády plniti, zákony zachovávat i své úřední povinnosti svědomitě zastávati.²⁶

Pro úplnost je nezbytné uvést, že v případech textu přísah a slibů Rakouska a svobodných států Bavorska a Saska se jedná o instituty obsažené v zákonech o státní službě, který upravuje právní poměry všech státních úředníků, ke kterým kromě policistů patří i např. soudci, státní zástupci a další jménem státu jednající osoby. Proto tyto instituty mají v těchto normách tak obecnou podobu a neobsahují např. povinnost nasadit i svůj život při ochraně státních zájmů.

Literatura

MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva I. Habsburská monarchie (1526 – 1918)*. 1 vyd. Praha: Themis, 1997. s. 140. ISBN 80-85821-52-4.

Věstník Sboru národní bezpečnosti, roč. 1945, č. 1-2.

Zákon č. 100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti.

Zákon č. 74/1990 Sb., kterým se stanoví nové znění vojenské přísahy a služební přísahy příslušníků Sboru národní bezpečnosti a Sborů nápravné výchovy, upravuje název československé armády, upravuje řádná dovolená vojáků v základní službě a jímž se mění zákon č. 40/1974 Sb., o Sboru národní bezpečnosti.

Zákon č. 169/1990 Sb., o občanských komisích působících v resortech ministerstev vnitra a o změně a doplnění zák. č. 100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků sboru národní bezpečnosti, ve znění zák. č. 63/1983 Sb. a zák. č. 74/1990 Sb.

²⁵ Na rozdíl od dalších fyzických osob, jejichž pracovní poměr upravuje zák. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, kdy § 106 odst. 2 upravující práva a povinnosti zaměstnance, dává zaměstnanci možnost odmítnout výkon práce, o níž má důvodně za to, že bezprostředně a závažným způsobem ohrožuje jeho život nebo zdraví, popřípadě život nebo zdraví jiných fyzických osob; takové odmítnutí není možné posuzovat jako nesplnění povinnosti zaměstnance.

²⁶ Dekret státního prezidenta č. 83/1940 Sb., o slibu členů vlády, veřejných zaměstnanců a jiných orgánů veřejné správy. Zrušen vyhláškou ministra vnitra č. 30/1945 Sb., o platnosti ústavního dekretu prezidenta republiky ze dne 3. srpna 1944, č. 11 Úř. věst. čsl., o obnovení právního pořádku.

Zákon č. 334/1991 Sb., o služebním poměru policistů zařazených ve Federálním policejním sboru a Sboru hradní policie.

Zákon č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky.

Zákon č. 3/1998 Z. z. zo 17. februára 1998 o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície.

Zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon).

Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji.

Bayerisches Beamtenengesetz – bavorský zákon o státní službě.

Sächsisches Beamtenengesetz – saský zákon o státní službě.

Österreichisches Beamtenengesetz – rakouský zákon o státní službě.

Dekret státního prezidenta č. 83/1940 Sb., o slibu členů vlády, veřejných zaměstnanců a jiných orgánů veřejné správy.

Vyhláška ministra vnitra č. 30/1945 Sb., o platnosti ústavního dekretu prezidenta republiky ze dne 3. srpna 1944, č. 11 Úř. věst. čsl., o obnovení právního pořádku.

Vyhláška ministra vnitra č. 35/1961 Sb., o služební přísaze příslušníků bezpečnostních sborů ministerstva vnitra.

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 433/2004 Sb., kterou se stanoví druh a vzor služebních medailí bezpečnostních sborů důvody pro jejich udělení.

Výnos ministra vnitra č. 47.446/13-1923 z 13. 7. 1923.

Nařízení ministra vnitra č. 171/1949 Sb., jímž se vydávají předpisy o služební přísaze, o zkušební době, o propouštění v této době a o povolení k uzavírání sňatků příslušníků Sboru národní bezpečnosti.

www.katolik.cz

www.minv.sk

www.ris.bka.gv.at

www.stmf.bayern.de

www.umwelt-online.eu

Key words: Staff promise bussiness oath historical excursion into the text of the service promises and oaths in the Czech Republic and Slovakia.

Summary

The authors in this part of the two-part theoretical studies with the help of interconnected methods of scientific research work, especially comparative method, historical, inductive deductive method abstracts the content of official promises and oaths "the security forces' indicating an anomaly that our history has brought.

*pplk. JUDr. Jozef Hrudka PhD.
Policejní akademie ČR
Katedra policejních činností
e-mail: hrudka@polac.cz*

*pplk. JUDr. Boris Löffler PhD.
Akadémia PZ v Bratislave
Katedra policajných vied
e-mail: boris.loffler@minv.sk*

Recenzent: prof. Ing. Anton Tallo, CSc.